

Nr 8.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 febr. 1910, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående försäljning af brännvin.

Gällande förordning angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, innehåller beträffande fördelningen af de s. k. brännvinsmedlen följande bestämmelser:

»25 §.

De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till detaljhandel med brännvin, äfvensom den nettovinst af rörelsen, som bolag enligt 21 § skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för stad:

tjugunio hundraedelar af bolagets nyssnämnda afgifter och nettovinst tillfalla staden;

återstoden insättes i Statskontoret;

för landsbygd:

hela beloppet insättes i Statskontoret.

Af de andelar, hvilka sålunda ingå till Statskontoret, skall Statskontoret dels afsätta ett belopp, motsvarande en hundraedel af samtliga afgifter och vinstmedel för riket, för att användas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder;

dels ock utdela:
 till landstingen och städer, som ej deltaga i landsting:
 ett belopp, motsvarande en femtedel af samtliga brännvinsförsäljningsmedlen;
 till hushållningssällskapen:
 ett belopp, motsvarande en åttendedel af samtliga brännvinsförsäljningsmedlen.

Till grund för fördelningen dels mellan landstingen och städer, som ej deltaga i landsting, dels ock mellan hushållningssällskapen skall läggas i det förra fallet landstingsområdenas och nämnda städers, i det senare fallet hushållningssällskapsområdenas folkmängd.

Återstående medel fördelas af Statskontoret efter folkmängden mellan samtliga kommuner i riket.

Öfvergångsstadganden.

Denna förordning träder i kraft, i fråga om stad den 1 oktober 1907 samt beträffande landsbygden den 1 november 1907.

Städerna skola de första tolf försäljningsåren, under hvilka denna förordning äger tillämpning, åtnjuta, utöfver de genom 25 § dem tillerkända andelar, af de i hvarje stad inflytande brännvinsförsäljningsmedlen

första året	19	hundredelar
andra	»	17	»
tredje	»	15	»
fjärde	»	13	»
femte	»	11	»
sjätte	»	9	»
sjunde	»	7	»
åttonde	»	5	»
nionde	»	4	»
tionde	»	3	»
elfte	»	2	»
tolfte	»	1	hundrededel.

För tiden till och med år 1925 skola med afseende å inkomst af brännvinsförsäljningsmedlen till städerna räknas de öfriga orter, i hvilka under försäljningsåret 1904—1905 minuthandel med och utskänkning af

brännvin varit jämlikt § 11 mom. 2 i kungl. förordningen den 24 maj 1895 öfverlåtna åt bolag.»

I två likalydande motioner väckta, den ena inom Första kammaren, *Motioner I: 21 och II: 48.* nr 21, af herr *von Mentzer* jämte fem andra af kammarens ledamöter och den andra inom Andra kammaren, nr 48, af herr *Mewrling* jämte ytterligare tretton ledamöter af samma kammare, hvilka motioner hänvisats till bevillningsutskottet, har föreslagits,

»att Riksdagen behagade besluta, att § 25 i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin måtte erhålla följande förändrade lydelse:

De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till detaljhandel med brännvin, äfvensom den nettovinst af rörelsen, som bolag enligt 21 § skall afstå, skola *insättas i statskontoret och på följande sätt fördelas: tjugunio hundradedelar af de från städernas brännvinsbolag inflyttna afgifter och nettovinster tillfalla rikets samtliga städer.*

Af öfriga i statskontoret insatta andelar skall statskontoret

dels afsätta ett belopp, motsvarande en hundradedel af samtliga afgifter och vinstmedel för riket, för att användas till främjande af nykterhet och motarbetande af dryckenskapens följder;

dels ock utdela:

till landstingen och städer, som ej deltaga i landsting:

ett belopp, motsvarande en femtedel af samtliga brännvinsförsäljningsmedlen;

till hushållningssällskapen:

ett belopp, motsvarande en åttendedel af samtliga brännvinsförsäljningsmedlen.

De andelar, som efter hvad förut är sagdt tillfalla rikets samtliga städer, fördelas dem emellan efter folkmängden.

Till grund för fördelningen dels mellan landstingen och städer, som ej deltaga i landsting, dels ock mellan hushållningssällskapen skall läggas, i det förra fallet landstingsområdenas och nämnda städers, i det senare fallet hushållningssällskapsområdenas folkmängd.

Återstående medel fördelas af statskontoret efter folkmängden mellan samtliga kommuner i riket,

samt att de i förordningens öfvergångsstadganden städerna tillerkända andelar skola fördelas på samma sätt och efter samma grund som de tjugunio hundradedelar, hvilka tillkomma städerna enligt förordningens § 25 i dess nu föreslagna lydelse.»

Till stöd för sitt förslag hafva motionärerna anfört följande:

»När man vill ordna brännvinshandeln på ett, så långt ske kan, tillfredsställande sätt, torde det vara icke minst viktigt att tillse, det ingen må känna sig föranledd att tillåta eller främja sådan handel för att därigenom förskaffa ekonomisk vinst åt någon enskild eller åt någon kommun. Nu gällande brännvinsförsäljningsförordning stadgar också fördenskull, att s. k. brännvinsbolag skola hafva till ändamål endast att i sedlighetens intresse ordna och handhafva detaljhandel med brännvin. Men därjämte är det äfven föreskrifvet, att hvarje stad samt till och med år 1925 hvarje ort, i hvilken under försäljningsåret 1904—1905 minuthandel med och utskänkning af brännvin varit jämlikt § 11 mom. 2 i kungl. förordningen den 24 maj 1895 öfverlåtna åt bolag, skall af de medel, som brännvinsbolaget på platsen har att utbetala enligt §§ 20 och 21 i nu gällande förordning behålla tjugunio hundraedelar samt tillika de hundraedelar, som enligt förordningens öfvergångsstadganden blifvit bestämda att utgå under förordningens första tolf försäljningsår. Då de belopp, som sålunda blifvit förbehållna städerna och de dem i detta afseende jämställda orter, äro mycket afsevärda, kan denna sistberörda föreskrift uppenbarligen lätt förorsaka, att brännvinsbolag bibehållas eller bildas, icke för det af förordningen fastslagna ändamålet att i sedlighetens intresse ordna och handhafva detaljhandeln, utan för bibehållande eller vinnande af den hvarje stad särskildt förbehållna inkomst. Denna oegentlighet skulle enligt vår mening, åtminstone till väsentlig grad, undanröjas, i fall förordningen ändrades sålunda, att ingen kommun finge behålla någon del af de penningar, brännvinshandteringen inbringar på platsen, och att till följd däraf de här ofvan omnämnda brännvinsförsäljningsmedlen måste i likhet med andra dylika medel insättas i statskontoret. Finge medlen därefter fördelas efter invånareantalet mellan städerna och förutnämnda, med dem likställda kommuner oberoende af den omständigheten, huruvida brännvinsbolag funnes å de särskilda platserna eller ej, så hade städerna och dessa kommuner ingen skälig anledning att beklaga sig däröfver, att ifrågakvarande dem särskildt tillförsäkrade andelar af brännvinsförsäljningsmedlen genom förändringen möjligen blefve dem delvis fräntagna och på andra öfverlåtna.»

Utskottet.

Här ifrågakvarande förslag afser alltså, att de andelar af brännvinsbolagens vinster, som nu tillfalla städer och med dem likställda samhällen, i hvilka de olika bolagen hafva sin verksamhet, hädanefters skulle gå till

fördelning mellan samtliga städer och nyssberörda samhällen, uteslutande efter invånareantalet.

Bevillningsutskottet vill till en början erinra därom, att nu ifrågavarande bestämmelser tillkommit efter beslut af 1905 års Riksdag och, hvad städerna angår, träd i kraft den 1 oktober 1907. Det torde vid sådant förhållande med skäl kunna ifrågasättas, huruvida det kan anses lämpligt att redan nu, så kort tid efter det bestämmelserna börjat tillämpas, rubba den sålunda fastslagna fördelningen, och detta så mycket mera, som det torde vara otvifvelaktigt, att med hänsyn till öfvergångsstadgandena i förordningen många samhällen utgått från att ändring i bestämmelserna icke skulle ifrågakomma under öfvergångstiden och förty på grundvalen här af ordnat sin ekonomi.

Utskottet anser sig för öfrigt i detta sammanhang icke böra underlåta att framhålla, huru väsentligt olika ifrågavarande samhällen bero af de från brännvinsmedlen härflytande inkomsterna. Såsom exempel härpå kan anföras, att, enligt hvad utskottet inhämtat, berörda inkomster i medeltal under försäljningsåren 1902—03 till 1906—07 utgjort i Mörbylånga icke mindre än 34 kronor 18 öre, i Stockholm 4 kronor 57 öre samt i Skanör och Falsterbo allenast 1 krona 23 öre, allt för invånare räknadt.

Slutligen har utskottet velat erinra om att förlidet års Riksdag i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, äfvensom att Kungl. Maj:t den 20 augusti 1909 uppdragit åt en kommitté att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredningen. Att under sådana förhållanden nu vidtaga de i motionerna föreslagna åtgärderna synes icke vara lämpligt.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer bevillningsutskottet,

att förevarande motioner om ändrad lydelse af 25 § i förordningen angående försäljning af brännvin icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1910.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservation

af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra.

Herrar *Cavalli*, friherre *Trolle*, *J. Bromée* i Billsta och *P. Nilsson* i Bonarp hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
